

Verslag van de werkzaamheden
over het jaar 2003
van het

Bestuur van de Stichting voor de Jaarverslaggeving

en de

Raad voor de Jaarverslaggeving

(orgaan van de Stichting voor de Jaarverslaggeving,
waarin samenwerken:

- de Vereniging VNO-NCW
- de Koninklijke Vereniging MKB-Nederland
- de Federatie Nederlandse Vakbeweging
- het Christelijk Nationaal Vakverbond
- de Vereniging van Beleggingsanalisten
- de Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten
- het Koninklijk Nederlands Instituut van Registeraccountants
met medewerking van de Sociaal-Economische Raad)

13 april 2004

Secretariaat : A.J. Ernststraat 55, 1083 GR AMSTERDAM
Telefoon : 020-301 0390
Telefax : 020-301 0279
E-mail : rj@rjnet.nl
Website : www.rjnet.nl
Bankrelatie : ABN-AMRO 54.93.15.675

INHOUD	pag.
1. INLEIDING	4
1.1 Stichting voor de Jaarverslaggeving	4
1.2 Raad voor de Jaarverslaggeving	5
1.3 Personele samenstelling van de RJ	6
1.4 Raadsvergaderingen	8
1.5 Werkgroepen van de RJ	9
1.6 Voorbereiding en ondersteuning door andere deskundigen	12
1.7 Website	12
1.8 Baten en lasten	13
2. DE RICHTINGGEVENDE TAAK	14
2.1 Algemeen	14
2.2 Concretisering van de taak van de RJ	14
2.3 Strekking van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving	15
2.4 Wijze van totstandkoming van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving	15
2.5 Bundel 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving'	16
2.6 Bijzondere bedrijfstakken	16
2.7 Besproken Richtlijnen voor de jaarverslaggeving	17
2.8 Relatie tussen de IFRS-Standaarden en de (ontwerp-)Richtlijnen	17
2.9 Werkplan 2003 en prioriteitenstelling	18
3. DE ADVISERENDE TAAK	19
3.1 Voorgenomen wetwijzigingen inzake financiële verslaggeving	19
3.2 Accounting Regulatory Committee (ARC)	19
3.3 International Accounting Standards Board (IASB)	19
3.4 European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG)	20
3.5 Maatschappelijk verantwoord ondernemen	21
4. OVERIGE ACTIVITEITEN	22
4.1 Vertaling in het Engels	22
4.2 Vragen en ingediende commentaren	22
5. BIJLAGEN	23
5.1 Verkorte jaarrekening 2003 Stichting voor de Jaarverslaggeving	23
5.2 Publicaties van Richtlijnen en ontwerp-Richtlijnen	25
5.3 Overzicht van publicaties	25
5.4 Overzicht van commentaren	26

1. INLEIDING

1.1 Stichting voor de Jaarverslaggeving

De Stichting voor de Jaarverslaggeving (SJ) is in 1981 opgericht door de volgende organisaties:

- het Verbond van Nederlandse Ondernemingen (VNO)
- het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (NCW)
- de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV)
- het Christelijk Nationaal Vakverbond (CNV)
- de Orde Nederlands Instituut van Registeraccountants (NIVRA)

De Vereniging van Beleggingsanalisten (VBA) participeert sinds 1 januari 1986 in de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). In december 2001 is VBA toegetreden tot het bestuur van de SJ.

De Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten (NOvAA) neemt vanaf 1 juli 2002 deel aan het bestuur van de SJ. De NOvAA bezet vanaf dat moment tevens één zetel van de controleursdelegatie in de RJ.

Sinds 1 oktober 2002 participeert de Koninklijke Vereniging MKB-Nederland (MKB) in het bestuur van de SJ en bekleedt één zetel van de verschaffersdelegatie in de RJ.

De Sociaal-Economische Raad (SER), het Koninklijk NIVRA en de NOvAA dragen jaarlijks financieel bij aan de SJ.

Het doel van de SJ is statutair als volgt omschreven:

1. De Stichting heeft ten doel de kwaliteit van de externe verslaggeving, in het bijzonder de jaarrekening, binnen Nederland door rechtspersonen en andere organisaties te bevorderen.
2. Zij tracht dit doel te bereiken door:
 - a. het publiceren van stellige uitspraken en aanbevelingen inzake externe verslaggeving;
 - b. het gevraagd en ongevraagd adviseren van de overheid en van andere regelgevende instanties aangaande voorschriften inzake externe verslaggeving.

Het bestuur van de SJ was in het verslagjaar als volgt samengesteld:

mr. J.H. Schraven (VNO-NCW)	-	voorzitter
(vacature) (VNO-NCW)	-	plv. voorzitter
drs. J. de Boer (MKB)	-	bestuurslid
mr. J.G.S. Warmerdam (MKB)	-	plv. bestuurslid
mr. J.C.M.G. Bloemarts (FNV)	-	bestuurslid
mevr. drs. C.E. Roozmond (FNV)	-	plv. bestuurslid

P.S. van den Berg RA (CNV)	-	bestuurslid
K.I. van Splunder (CNV)	-	plv. bestuurslid
mr. P.M. Wortel (VBA)	-	bestuurslid
drs. H. Haarbosch (VBA)	-	plv. bestuurslid
drs. P.L. Legerstee (NOvAA)	-	bestuurslid
drs. F.A. van Schaik RA AA (NOvAA)	-	plv. bestuurslid
P. Hoogendoorn RA (NIVRA)	-	secretaris/penningmeester
G.A. Smit RA	-	plv. secretaris/penningmeester (vanaf 10 maart 2003)

In het verslagjaar kwam het bestuur van de SJ eenmaal bijeen. Aan de orde kwamen de volgende belangrijke onderwerpen:

- vaststelling van de jaarrekening 2002 van de SJ;
- vaststelling van het verslag van werkzaamheden 2002 en het werkplan 2003 van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ);
- vaststelling van de begroting 2004 van de SJ;
- wijziging van de statuten van de SJ;
- ontwikkelingen op het gebied van nationale en internationale wet- en regelgeving;
- de richtlijnen inzake pensioenen;
- de richtlijnen inzake maatschappelijke verslaggeving.

1.2 Raad voor de Jaarverslaggeving

De Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) - het uitvoerend orgaan van de SJ - is belast met zowel het opstellen en het publiceren van de in de doelomschrijving van de SJ genoemde stellige uitspraken en aanbevelingen (de richtinggevende taak) als het adviseren van de overheid en andere regelgevende instanties (de adviserende taak).

De RJ is statutair samengesteld uit representanten van verschaffers, gebruikers en controleurs van externe verslaggeving. De benoeming van de leden van de RJ, te weten vier leden voor ieder van de drie groepen waaruit de RJ is samengesteld, geschiedt door het bestuur op voordracht van de desbetreffende organisaties.

De onafhankelijke voorzitter van de RJ wordt eveneens benoemd door het bestuur van de SJ. De RJ wordt ter zijde gestaan door een secretariaat.

1.3 Personele samenstelling van de RJ

Samenstelling van de RJ in het verslagjaar:

Voorzitter

prof. dr. M.N. Hoogendoorn RA

Leden

benoemd op voordracht van organisaties, representatief voor verschaffers van informatie

- . J. den Hoed RA, delegatievoorzitter)
- . drs. J.F. Leeuwerik RA (tot 15 juni 2003))
- . mevr. drs. C.C.M. Ruigrok)
- (van 15 juni tot 16 oktober 2003)) VNO-NCW
- . mr. W.I.M. van der Loos)
- . H.C. van den Ende AA FB - MKB-Nederland

benoemd op voordracht van organisaties, representatief voor gebruikers van informatie

- . A.F.M. van Klaren RA, delegatievoorzitter)
- (tot 15 juni 2003))
- . C. Offerman RA, delegatievoorzitter)
- (vanaf 15 juni 2003))
- . drs. G.W.A. Ewalts RA RC (vanaf 15 juni 2003)) CNV/FNV
- . prof. dr. H.F.D. Hassink RA (vanaf 1 januari 2003))
- . drs. Ph.J. Maat RA (tot 15 juni 2003))
- . drs. W. Heineken RBA - VBA

benoemd op voordracht van organisaties, representatief voor controleurs van informatie

- . prof. drs. E. Eeftink RA, delegatievoorzitter) Koninklijk NIVRA
- (vice-voorzitter RJ))
- . drs. S.A. van Dam RA)
- (vanaf 1 januari 2003))
- . drs. W.J. Schoonderbeek RA)
- . H.A. Woudstra AA - NOvAA

Secretariaat en overige staf

- . mevr. drs. E. van Splunter RA secretaris (vaktechnische zaken)
- (van 1 juli tot 1 december met zwangerschapsverlof)
- . P.J. Seegers RA secretaris (vaktechnische zaken)
- (van 1 juli tot 1 december gedeeltelijke vervanging van mevrouw Van Splunter)
- . H. Strating RA secretaris (vaktechnische zaken)
- (van 1 juli tot 1 december gedeeltelijke vervanging van mevrouw Van Splunter)
- . mevr. drs. A. de Korne secretaris (algemene zaken)
- . H. Strating RA notulist
- (vanaf 1 december 2003)

In het verslagjaar is de Nederlandse vertaling uitgebracht van de IFRS-Standaarden. Prof. dr. M.N. Hoogendoorn RA en prof. drs. E. Eeftink RA hadden zitting in de Nederlandse delegatie van het Nederlands-Belgische review-team.

De RJ-vergaderingen worden regelmatig bijgewoond door een of meer leden en de voorzitter van de Commissie Jaarverslaggeving (CJ) van het Koninklijk NIVRA.

1.4 Raadsvergaderingen

In de verslagperiode kwam de RJ 12 maal plenair in vergadering bijeen. Belangrijke agenda-punten betroffen:

- verwerking van standaarden en interpretaties van de IASB in de (ontwerp-)Richtlijnen;
- opstellen van vrijstellingen van de Richtlijnen voor het midden- en kleinbedrijf;
- becommentariëring van:
 - uitgegeven concept-commentaren van de EFRAG;
 - uitgegeven Exposure Drafts van de IASB;
 - (concept)wetsvoorstellen (wijziging van bepalingen voor de financiële verslaggeving door verzekeringsmaatschappijen en consultatiedocument inzake wetgeving rond toepassing van internationale verslaggevingsregels);
 - concept van 'De Nederlandse corporate governance code' ('Code-Tabaksblad');
 - consultatienota van de Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting (Accounting and Financial Reporting Guidelines for Small and Medium-sized Enterprises);
 - consultatienota van the Committee of European Securities Regulators European Regulation on the Application of IFRS in 2005 – Draft Recommendation for Additional Guidance Regarding the Transition to IFRS.

Verder is in de verslagperiode een definitieve Richtlijn 400 Jaarverslag en de Handreiking Maatschappelijke verslaggeving gepubliceerd naar aanleiding van een verzoek van de Minister van Economische Zaken in 2001 tot het ontwikkelen van richtlijnen voor maatschappelijke verslaggeving.

Daarnaast zijn enkele eerder gepubliceerde ontwerp-Richtlijnen omgezet in definitieve Richtlijnen. Het betrof onder meer Richtlijnen over het eigen vermogen, onderhanden projecten in opdracht van derden, prijsgrondslagen voor vreemde valuta, overzicht van het totaalresultaat van de rechtspersoon, de verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de geconsolideerde en vennootschappelijke jaarrekening, overige in de toelichting op te nemen informatie en toegelaten instellingen volkshuisvesting.

Tenslotte heeft in de verslagperiode het in 2002 gepubliceerde discussiememorandum Pensioenen in de jaarrekening geleid tot een definitieve Richtlijn Personeelsbeloningen. Bij het opstellen van deze definitieve Richtlijn heeft een delegatie van de RJ nauw samengewerkt met een delegatie van de Stichting van de Arbeid, waarna de RJ de Richtlijn heeft vastgesteld.

1.5 Werkgroepen van de RJ

De onderwerpen die in de plenaire raadsvergaderingen worden behandeld, zijn voor een deel voorbereid door RJ-werkgroepen. Deze werkgroepen zijn veelal samengesteld uit leden van de RJ en andere deskundigen, afkomstig uit de kringen van verschaaffers, gebruikers en controleurs van financiële informatie. In het verslagjaar functioneerden de volgende werkgroepen.

Werkgroepen belast met het opstellen en aanpassen van (ontwerp-)Richtlijnen

NIVRA-Commissie Jaarverslaggeving

mr. drs. J.B. Backhuijs RA (voorzitter), G. van Essen RA (van 1 januari tot 1 juni 2003), M. Hartman RA, drs. N.G. de Jager RA, drs. D. Manschot RA, E.J.H.J. Mantelaers RA, T. Notenboom RA RV (tot 15 juni 2003), R.A.H. Smittenberg RA en J.M. de Wit RA RV (vanaf 15 juni 2003)

vaktechnische ondersteuning van het NIVRA-bureau:

mevr. N.N. James en de heer H.W. Verhoek RA (vanaf 1 november 2003)

RJ-werkgroep Beleggingsinstellingen

prof. dr. M.A. van Hoepen RA (voorzitter), mr. drs. E.J. van Garderen RA, drs. H. Haarbosch, drs. N.G. de Jager RA, mr. J.H.M. Janssen Daalen, H. Sliedrecht RA en drs. P.A.M. de Wit RA (secretaris)

RJ-werkgroep Gezondheidszorg

drs. W. Oosterom RA (voorzitter), M.A.M. Bekkers RA, drs. W.R. den Hartog RA, mevr. drs. H.G.O.M. Janssen-Berkers RA, J.J.M. Koenen RA CIA, A.J.M. Loogman RA (secretaris), dr. ir. F.F.J.M. Schaepkens RC (secretaris), M.A. Stegeman AA, mevr. drs. C.L. Suurland RA en drs. G.M. Warmerdam

RJ-werkgroep Maatschappelijk verantwoord ondernemen

prof. dr. mr. F. van der Wel RA (voorzitter), mr. drs. J.B. Backhuijs RA, M. Blöte RA, mevr. prof. dr. J.M. Cramer, mevr. drs. G. Crijns, M. Hartman RA, mevr. dr. A.E.M. Kamp-Roelands RA (secretaris), drs. C.D. Knoops, drs. T.H.M. van Kooten en drs. A. Kraaijeveld

RJ-werkgroep MKB

H.A. Woudstra AA (voorzitter), H.C. van den Ende AA FB, drs. D. Manschot RA, E.J.H.J. Mantelaers RA en C. Offerman RA

RJ-werkgroep Toegelaten instellingen volkshuisvesting

drs. W. Oosterom RA (voorzitter), drs. M.A. van Buul RA, C.J.N. Cools RA, J.F. van Dorssen RA, G. Erents RA, R. van Genugten, R. de Maaijer, B.A. Spelbos RA en K.G.P. Tegel RA

Werkgroepen belast met het voorbereiden van commentaar op IASB-stukken

NIVRA-Commissie Jaarverslaggeving

mr. drs. J.B. Backhuijs RA (voorzitter), G. van Essen RA (van 1 januari tot 1 juni 2003), M. Hartman RA, drs. N.G. de Jager RA, drs. D. Manschot RA, E.J.H.J. Mantelaers RA, T. Notenboom RA RV (tot 15 juni 2003), R.A.H. Smittenberg RA en J.M. de Wit RA RV (vanaf 15 juni 2003)

vaktechnische ondersteuning van het NIVRA-bureau:

mevr. N.N. James en de heer H.W. Verhoek RA (vanaf 1 november 2003)

Exposure Draft of Proposed Amendments to IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, Fair value Hedge Accounting for a Portfolio Hedge of Interest Rate Risk (gelegenheidswerkgroep)

mevr. drs. P.H.M. Hofsté RA (voorzitter), drs. T. Bout, mevr. T.J.A.M. Cuppen, drs. M. de Kogel RA en drs. P.F.J. Veuger RA

Exposure Draft 5 Insurance Contracts

RJ-werkgroep Insurance

drs. J.W. Schoen RA (voorzitter), drs. Th. Berg AAG, drs. G.W.H. Ewalts RA RC, mevr. drs. M.M.E. Franssen AAG, drs. N.G. de Jager RA, J.N.C. Kuijper RA, mevr. drs. K. Melody-Miedema RA (secretaris), mevr. Y.O. van der Schaaf-Visser RA AAG en drs. L. Slingerland RA

Voorbereiden commentaar op stukken van het International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC)

mr. drs. J.B. Backhuijs RA, prof. drs. E. Eeftink RA, drs. G.W.H. Ewalts RA RC, mr. C.J.A. van Geffen, mevr. N.N. James en H.W. Verhoek RA (vanaf 1 november 2003)

Werkgroepen belast met overige werkzaamheden

RJ-werkgroep EFRAG Consultative Forum of Standard Setters

prof. dr. M.N. Hoogendoorn RA (voorzitter), mr. drs. J.B. Backhuijs RA, drs. G.W.H. Ewalts RA RC, drs. M.W. Noordzij en drs. W.J. Schoonderbeek RA

RJ-werkgroep Corporate Governance

drs. S.A. van Dam RA (voorzitter), prof. dr. H.F.D. Hassink RA en drs. M.W. Noordzij

RJ-werkgroep ondersteuning Nederlandse delegatie in International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC)

mr. drs. J.B. Backhuijs RA, prof. drs. E. Eeftink RA, drs. G.W.H. Ewalts RA RC, mr. C.J.A. van Geffen, mevr. N.N. James, prof. dr. L.G. van der Tas RA en H.W. Verhoek RA (vanaf 1 november 2003)

RJ/StAr-werkgroep Pensioenen in de jaarrekening

namens de RJ: prof. drs. E. Eeftink RA (voorzitter werkgroep), A.F.M. van Klaren RA, drs. J.F. Leeuwerik RA, mevr. drs. E. van Splunter RA

namens de Stichting van de Arbeid (StAr): drs. R. Bruning AAG, mr. G.J. Heeres, D. Heijting RA, drs. J.C. Nijtmans, H. Schuijt RA

waarnemer Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: drs. B.N. Groot

De werkgroepen MKB en Corporate Governance zijn in het verslagjaar opgericht.

1.6 Voorbereiding en ondersteuning door andere deskundigen

In de vervulling van zijn taken wordt de RJ in belangrijke mate bijgestaan door deskundige steun van buiten de RJ. In het bijzonder is te vermelden het voorbereidende werk van de Commissie Jaarverslaggeving (CJ) van het Koninklijk NIVRA. Tussen de voorzitters en secretarissen van de CJ en RJ vindt maandelijks overleg plaats om sturing te geven aan het werk. Ook de bijdragen van individuele leden van de RJ, van delegatiemedewerkers en van het secretariaat ondersteunen de activiteiten van de RJ zeer.

De RJ spreekt gaarne zijn grote waardering uit voor de inbreng van de CJ, genoemde werkgroepleden en andere deskundigen.

1.7 Website

Sinds 1999 heeft de RJ een eigen website. Op deze website (www.rjnet.nl) is onder meer de volgende informatie beschikbaar:

- algemene informatie over de RJ;
- actuele publicaties van de RJ en van andere (binnen- en buitenlandse) organisaties;
- overzicht van bestaande (ontwerp-)Richtlijnen, daarin behandelde onderwerpen en historie van totstandkoming;
- uitgebrachte en binnengekomen commentaren;
- beschrijvingen van geplande, lopende en afgeronde projecten;
- agenda's en belangrijkste uitkomsten van RJ-vergaderingen;
- actieve werkgroepen;
- links naar aanverwante sites.

Daarnaast bestaat de mogelijkheid om via de website commentaar in te dienen bij de RJ op gepubliceerde (ontwerp-)Richtlijnen.

Het streven van de RJ is om via de website actuele informatie te verstrekken over zijn werkzaamheden en de stand van zaken met betrekking tot lopende projecten. Hiermee wordt onder meer beoogd geïnteresseerden in de periodes tussen de publicatie van de jaaredities van de RJ-bundel te informeren over de richting waarin de Nederlandse verslaggevingsrichtlijnen zich ontwikkelen.

De gestage groei van het aantal bezoekers van de website en het aantal opgevraagde pagina's in 2002 heeft zich in 2003 voortgezet. Het betreft een stijging van het aantal bezoekers van de site per maand van gemiddeld 5.000 in het najaar van 2002 naar ongeveer 6.000 in het najaar van 2003.

1.8 Baten en lasten

De belangrijkste baten en lasten van het verslagjaar bedragen (tussen haakjes de corresponderende bedragen met betrekking tot het verslagjaar 2002):

Exploitatiesubsidies	EUR	280.000	(EUR 258.000)
Auteursrechtvergoedingen	EUR	170.000	(EUR 136.000)
Secretariaat	EUR	161.000	(EUR 159.000)
Projecten jaarverslaggeving	EUR	44.000	(EUR 28.000)
Presentiegelden	EUR	181.000	(EUR 142.000)

De exploitatiesubsidies zijn conform overeenkomst afkomstig uit bijdragen van de SER (voor 2/3e deel), van het Koninklijk NIVRA (voor 3/12e deel) en van de NOvAA (voor 1/12e deel).

Het aantal abonnees op de papieren versies van de bundel Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is vrijwel gelijk gebleven (ultimo 2003: circa 2.800). Hierbij is een lichte daling te zien van de abonnees op de losbladige versie en een lichte stijging van de abonnees op het boek. Het aantal abonnees op de elektronische versie van de Richtlijnen is iets gestegen: ongeveer 900. De genoemde aantallen zijn exclusief maatwerktoepassingen ('deals') voor grote afnemers van de Richtlijnen.

2. DE RICHTINGGEVENDE TAAK

2.1 Algemeen

In de wettelijke regeling voor jaarrekeningen (momenteel Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek) is al sinds 1970 de eis gesteld, dat de jaarrekening moet voldoen aan normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd.

De RJ beschouwt het als zijn taak aan deze normen inhoud te geven. Aan deze taakopvatting en aan de wijze waarop daaraan uitvoering wordt gegeven hecht de Minister van Justitie grote betekenis, wat onder meer tot uitdrukking is gekomen in de Kamerstukken bij de totstandkoming van de in Titel 9 Boek 2 BW opgenomen wetgeving.

2.2 Concretisering van de taak van de RJ

De concrete invulling van de richtinggevende taak door de RJ geschiedt door het opstellen en publiceren van (ontwerp-)Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

De RJ inventariseert en toetst welke grondslagen in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd voor de verschaffing van het wettelijk vereiste inzicht. Het gekozen uitgangspunt, te weten de wettelijke regeling voor de jaarverslaggeving, impliceert dat de RJ in zijn publicaties de ontwikkelingen in de praktijk beoordeelt tegen de achtergrond van de wet. In een enkel geval heeft de RJ geconcludeerd dat wettelijk toegestane keuzemogelijkheden niet meer aanvaardbaar lijken, in het bijzonder ter zake van de verwerking van goodwill. In februari 2002 is echter een wetsvoorstel gepubliceerd waarin is opgenomen dat goodwill niet langer in één keer ten laste van het eigen vermogen of het resultaat kan worden gebracht. Hiermee zou een verschil tussen de wet en de RJ-Richtlijnen worden opgeheven. In ditzelfde wetsvoorstel wordt gesteld dat rechtspersonen in de jaarrekening melding moeten maken of zij aan de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voldoen. Dit wetsvoorstel is echter nog steeds in behandeling.

Verder acht de RJ het zijn taak waar mogelijk richtinggevend te zijn wanneer zich nieuwe onderwerpen voor verslaggeving aandienen, dan wel wanneer anderszins behoefte blijkt aan richtinggevende uitspraken.

De RJ streeft ernaar zodanige inhoud te geven aan de bundel Richtlijnen, dat daarin een antwoord kan worden gevonden op de meeste in de praktijk voorkomende vragen. Uitspraken van de Ondernemingskamer en de Hoge Raad worden in de Richtlijnen verwerkt, voor zover deze naar het oordeel van de RJ geacht kunnen worden een algemeen karakter te dragen. Ook worden in de behandelde onderwerpen de standaarden en interpretaties van de International Accounting Standards Board (IASB)¹ verwerkt, tenzij deze in de Nederlandse situatie niet aanvaardbaar worden geacht. Aan dit laatste aspect wordt aandacht geschonken door het bijhouden van een overzicht met afwijkingen van IFRS-Standaarden en –Interpretaties in de bundel Richtlijnen (hoofdstuk 920).

¹ Sinds 2001 brengt de IASB de Standaarden uit onder de naam 'International Financial Reporting Standards incorporating International Accounting Standards and Interpretations' (IFRS).

2.3 Strekking van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Het in de Richtlijnen gemaakte onderscheid tussen stellige uitspraken en aanbevelingen is aangebracht om de betekenis van de Richtlijnen voor de praktijk van de jaarverslaggeving te nuanceren.

Naleving van de Richtlijnen en in het bijzonder van de daarin opgenomen stellige uitspraken draagt in het algemeen bij aan het door de wet verlangde inzicht in vermogen en resultaat. Dit houdt in dat verwacht mag worden dat van de stellige uitspraken slechts zal worden afgeweken, indien daarvoor goede gronden zijn. De RJ gaat er verder van uit dat ook de aanbevelingen, en in zekere mate de ontwerp-Richtlijnen steun en richting aan de praktijk zullen geven.

De stellige uitspraken in de (definitieve) Richtlijnen hebben geen bindende kracht zoals de voorschriften van de wet. Het is uiteraard in laatste instantie de rechter die in ieder aan zijn oordeel onderworpen geding zal bepalen welke normen als aanvaardbaar worden beschouwd. Dit is in overeenstemming met de eigen verantwoordelijkheid van de verslaggevende rechtspersoon voor zijn jaarrekening. In 2002 is een wetsontwerp gepubliceerd waarin wordt voorgesteld dat in de jaarrekening wordt vermeld of de Richtlijnen zijn gevolgd. Dit wetsontwerp is echter nog steeds in behandeling.

De organisaties die de SJ hebben opgericht, hebben - evenals de Minister van Justitie – uitgesproken het van betekenis te achten dat naast de wet en de jurisprudentie ook de RJ richting geeft aan de praktijk van de jaarverslaggeving.

Het bestuur van de SJ is van mening dat – overeenkomstig de door de Minister van Justitie uitgesproken verwachting – de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving in een duidelijke behoefte voorzien voor verschaffers, gebruikers en controleurs van jaarverslaggeving.

2.4 Wijze van totstandkoming van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving

De waarde van de Richtlijnen wordt mede ontleend aan de wijze van totstandkoming ervan.

Bij de totstandkoming van (ontwerp-)stellige uitspraken en aanbevelingen wordt waar mogelijk het 'Stramien voor de opstelling en vormgeving van jaarrekeningen' als toetsingskader gehanteerd. De tekst van het Stramien, zijnde een vertaling van het IASB Framework, is opgenomen in de bundel 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving' (verder: RJ-bundel).

Publicaties over nieuwe onderwerpen worden eerst als ontwerp-Richtlijnen uitgebracht. De daarop ontvangen commentaren worden bestudeerd en overwogen en op basis daarvan worden de ontwerpen zo nodig herzien en vervolgens als definitieve Richtlijnen gepubliceerd. Met het oog op de zorgvuldigheid worden herziene teksten opnieuw als ontwerp-Richtlijn gepubliceerd indien de wijzigingen van fundamentele aard worden geacht.

Voor bijzondere onderwerpen kan een discussiememorandum worden gepubliceerd, voordat tot het (her)redigeren van een (ontwerp-)Richtlijn wordt overgegaan. Voorbeelden hiervan zijn de discussiememoranda over de onderwerpen goodwill (mei 1999), Financiële instrumenten (februari 2001) en Pensioenen in de jaarrekening (augustus 2002). In deze

publicaties wordt een principebesluit van de RJ kenbaar gemaakt, waarbij de mogelijkheid wordt geboden tot het leveren van commentaar voordat een nieuwe (ontwerp-)Richtlijn ter hand wordt genomen.

Met de beschreven werkwijze streeft de RJ ernaar de ervaringen en de inzichten van de verschaffers, de gebruikers en de controleurs van jaarrekeningen zoveel mogelijk te betrekken in de voorbereiding van Richtlijnen.

De RJ neemt overigens graag kennis van reacties en commentaren waartoe het gebruik van de Richtlijnen aanleiding geeft, ten einde in overweging te nemen de Richtlijnen aan te passen of te wijzigen.

2.5 Bundel 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving'

Tegen het einde van het verslagjaar is de jaareditie 2003 van de bundel 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving' verschenen. In principe wordt eenmaal per jaar (omstreeks november) een nieuwe editie van de bundel gepubliceerd, zonodig aangevuld met tussentijdse publicaties van losse (ontwerp-)Richtlijnen. De definitieve Richtlijnen in de jaareditie 2003 zijn van toepassing voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2004. Eerdere toepassing wordt aanbevolen. In het verslagjaar zijn losse publicaties verschenen van Richtlijn 271 Personeelsbeloningen, Richtlijn 400 Jaarverslag en de Handreiking voor Maatschappelijk verantwoord ondernemen.

De nieuwe onderwerpen die zijn opgenomen in de jaareditie 2003 van de RJ-bundel zijn beschreven in paragraaf 5.2.

2.6 Bijzondere bedrijfstakken

Voor sommige bedrijfstakken zijn specifieke wettelijke regelingen van toepassing, die mede van belang zijn voor het opstellen van de jaarrekening. Deze regelingen, alsmede de aard van de bedrijfsactiviteiten kunnen ertoe leiden dat bepaalde algemene Richtlijnen niet onverkort van toepassing zijn.

Voor *toegelaten instellingen volkshuisvesting* is in het verslagjaar een herziene Richtlijn vastgesteld, opgesteld vanuit bepalingen uit de oude Richtlijn 645 Toegelaten instellingen volkshuisvesting, recente ontwikkelingen in de sector en het Besluit Beheer sociale-huursector alsmede binnengekomen commentaren op de in 2002 gepubliceerde ontwerp-Richtlijn.

De in de Richtlijn voor *beleggingsinstellingen* in 2002 gepubliceerde ontwerp-alinea's, ingebracht voornamelijk als gevolg van de verwerking van de definitieve Richtlijn 213 Vastgoedbeleggingen, zijn in de jaareditie 2003 definitief geworden.

In een aparte ontwerp-paragraaf bij de Richtlijn 500 Fusies en Overnames zijn aanbevelingen opgenomen omtrent fusies en overnames van stichtingen en verenigingen.

2.7 Besproken Richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Gedurende het verslagjaar zijn de volgende (herziene en nieuwe) Richtlijnen vastgesteld en gepubliceerd:

- 210 Immateriële vaste activa
 alinea 117 met bijlage inzake websitekosten
- 240 Eigen vermogen
- 270.5 Overzicht van het totaalresultaat van de rechtspersoon
- 271.1, 3 en 4 Personeelsbeloningen
- 292.2 Samengestelde transacties met de juridische vorm van een lease-overeenkomst
- 400 Jaarverslag
- 520 (voorheen 240.5) De verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de geconsolideerde en vennootschappelijke jaarrekening
- 615 Beleggingsinstellingen
- 645 Toegelaten instellingen volkshuisvesting

Kleinere aanpassingen van bestaande Richtlijnen zijn niet vermeld in bovenstaande opsomming.

Richtlijn 271 Personeelsbeloningen (paragraaf 1, 3 en 4) en Richtlijn 400 Jaarverslag zijn in juli, respectievelijk september 2003 tevens als een tussentijdse publicatie uitgebracht. Gelijkijdig met Richtlijn 400 Jaarverslag is de Handreiking voor Maatschappelijke verslaggeving verschenen. De handreiking is niet opgenomen in de jaareditie 2003 aangezien het geen Richtlijn betreft.

Verder zijn in het verslagjaar verscheidene teksten uitgegeven voor commentaar, te weten:

- 160 Gebeurtenissen na balansdatum
 alinea 209a
- 360 Het kasstroomoverzicht
 alinea 104, 105, 213 en 305
- 500.6 Fusies en overnames van stichtingen en verenigingen

2.8 Relatie tussen de IFRS-Standaarden en de (ontwerp-)Richtlijnen

Het algemene streven van de RJ is de (ontwerp-)Richtlijnen inhoudelijk in overeenstemming te brengen met de internationale Standaarden en Interpretaties van de International Accounting Standards Board (IASB). De (ontwerp-)Richtlijnen zullen voldoende blijven toegespitst op de Nederlandse situatie. Daarbij wordt mede geslagen op de vraag of en in hoeverre de IFRS-Standaarden toepasbaar zijn op niet-beursgenoteerde ondernemingen. Verschillen per Standaard en de niet verwerkte (delen van) Standaarden en Interpretaties zijn vermeld in hoofdstuk 920.

In juli 2002 heeft de Europese Commissie (EC) de verordening betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen gepubliceerd. Deze verordening bepaalt de verplichte toepassing van IFRS-Standaarden in de geconsolideerde jaarrekening van beursgenoteerde ondernemingen per 1 januari 2005. Tegelijkertijd heeft de EC een zogeheten goedkeuringsmechanisme ('endorsement mechanism') in het leven

geroepen ter toetsing van toekomstige IFRS-Standaarden en herzieningen daarvan (zie verder paragraaf 3.4).

Tenslotte is de EC overgegaan tot modernisering van de bestaande EG-Richtlijnen over financiële verslaggeving om zo flexibel mogelijk op toekomstige IFRS-ontwikkelingen te kunnen inspelen. Een en ander is vooralsnog niet verwerkt in de nationale wetgeving.

2.9 Werkplan 2003 en prioriteitenstelling

In het werkplan voor 2003 waren de volgende belangrijke prioriteiten gesteld:

- het omzetten van gepubliceerde ontwerp-Richtlijnen in definitieve Richtlijnen;
- het afhandelen van binnengekomen commentaren op (ontwerp-)Richtlijnen;
- het aanpassen van bestaande Richtlijnen;
- het verwerken van nieuwe en herziene IFRS-Standaarden en –Interpretaties in de Richtlijnen;
- het zoveel mogelijk leveren van commentaar op nieuwe IASB-publicaties, zowel aan de EFRAG als aan de IASB.
- de Richtlijnen doorlopen op mogelijke vrijstellingen specifiek voor het midden-, en kleinbedrijf.

Vorengenoemde intenties zijn omgezet in acties en hebben geresulteerd in de in dit verslag beschreven werkzaamheden.

3. DE ADVISERENDE TAAK

3.1 Voorgenomen wetwijzigingen inzake financiële verslaggeving

De RJ wordt van tijd tot tijd om advies gevraagd door de overheid op het punt van (voorgenomen) wetwijzigingen inzake financiële verslaggeving.

In het verslagjaar is de RJ gevraagd om advies over de volgende stukken:

- wetsvoorstel inzake wijziging van bepalingen voor de financiële verslaggeving door verzekeringsmaatschappijen;
- consultatiedocument inzake wetgeving rond toepassing van internationale verslaggevingsregels

3.2 Accounting Regulatory Committee (ARC)

Het Accounting Regulatory Committee (ARC) is opgericht krachtens artikel 6 van Verordening 1606/2002 van 19 juli 2002. In deze commissie hebben vertegenwoordigers van de lidstaten van de Europese Unie zitting. De commissie wordt voorgezeten door de Europese Commissie. Eén van de taken van de commissie is het beoordelen in hoeverre bestaande en toekomstige Standaarden en Interpretaties van de IASB acceptabel zijn voor toepassing binnen de EU ('endorsement'). De Nederlandse delegatie in deze commissie bestaat uit de waarnemer van Justitie in de Raad, mevrouw mr. drs. N. Hagemans, en prof. dr J. Klaassen RA, die de standpunten van de Raad in overweging nemen bij de inbreng in het ARC.

Het ARC heeft zich in 2003 voornamelijk bezig gehouden met de goedkeuring van de bestaande IFRS-Standaarden, waaronder de vraag of de huidige IAS 32 en 39 zouden moeten worden goedgekeurd, en de gang van zaken bij EFRAG en de IASB. Op 16 juli 2003 stemde de commissie in met het voorstel van de Europese Commissie om alle op dat moment vastgestelde IFRS-en met uitzondering van IAS 32 en IAS 39 goed te keuren.

3.3 International Accounting Standards Board (IASB)

De RJ heeft dit verslagjaar commentaar geleverd op de volgende IASB-publicaties:

- Exposure Draft 2 Share-based Payment
- Exposure Draft 3 Business Combinations, Proposed Amendments to IAS 36 Impairment of Assets, Proposed Amendments to IAS 38 Intangible Assets
- IFRIC Draft Interpretation D1 – Emission Rights
- Exposure Draft 4 Disposal of Non-current assets and Presentation of Discontinued Operations
- Exposure Draft 5 Insurance Contracts
- IFRIC Draft Interpretation D2 – Changes in Decommissioning, Restoration and Similar Liabilities
- Exposure Draft of Proposed Amendments to IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, Fair value Hedge Accounting for a Portfolio Hedge of Interest Rate Risk

De commentaren zijn beschikbaar via de website van de RJ.

3.4 European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG)

In de loop van 2001 is het Europese samenwerkingsverband European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) opgericht. EFRAG heeft als doel de Europese belangen, opvattingen en middelen te bundelen, om zo voldoende inbreng te kunnen leveren in de ontwikkeling van internationale verslaggevingsstandaarden binnen de nieuwe IASB-structuur. Verder zal EFRAG de Europese Commissie adviseren in hoeverre bestaande en toekomstige Standaarden en Interpretaties van de IASB acceptabel zijn voor toepassing binnen de EU ('endorsement'), alsmede ondersteuning geven bij de invoering van nieuwe IFRS-Standaarden.

EFRAG bestaat uit een *toezichhoudend* comité samengesteld uit Europese organisaties van accountants, verschaffers en gebruikers van financiële informatie, en een *technisch* comité, bestaande uit experts afkomstig van ondermeer de nationale standard setters. Het technisch comité wordt voorgezeten door prof. dr. J. van Helleman RA (voormalig voorzitter van de RJ). Daarnaast heeft onder meer drs. J.F. Leeuwerik RA (lid verschaffersdelegatie RJ tot 15 juni 2003) zitting in dit comité. Verder is J. den Hoed RA (voorzitter verschaffersdelegatie RJ) lid van het toezichhoudend comité van EFRAG.

Ter verkrijging van input van nationale standard setters, is het EFRAG Consultative Forum of Standard Setters opgezet. Dit forum vergadert in beginsel tweemaal per jaar, en wordt namens de RJ bijgewoond door de voorzitter en mede door de voorzitter van de CJ.

Het behoort tot de mogelijkheden dat de RJ desgewenst en desgevraagd een inhoudelijke bijdrage zal gaan leveren aan bepaalde EFRAG-projecten. De vorm van deze bijdrage en de personele invulling daarvan zijn echter nog niet uitgewerkt.

De RJ heeft in 2003 commentaar geleverd op concept-commentaren van EFRAG betreffende:

- IASB Exposure Draft 2 Share-based Payment
- IASB Exposure Draft 3 Business Combinations, Proposed Amendments to IAS 36 Impairment of Assets, Proposed Amendments to IAS 38 Intangible Assets
- IFRIC Draft Interpretation D1 – Emission Rights
- IASB Exposure Draft 4 Disposal of Non-current assets and Presentation of Discontinued Operations
- IASB Exposure Draft 5 Insurance Contracts
- IFRIC Draft Interpretation D2 – Changes in Decommissioning, Restoration and Similar Liabilities
- IASB Exposure Draft of Proposed Amendments to IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, Fair value Hedge Accounting for a Portfolio Hedge of Interest Rate Risk

De commentaren zijn beschikbaar via de website van de RJ.

3.5 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Medio december 2000 heeft de Sociaal Economische Raad (SER) een advies uitgebracht aan het Kabinet onder de titel 'De winst van waarden'. Dit advies had betrekking op maatschappelijk ondernemerschap en de rol van de overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties daarbij. Eind maart 2001 heeft het Kabinet op het SER-advies gereageerd met een notitie getiteld 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen: het perspectief vanuit de overheid'.

Zowel de SER als het Kabinet hebben aangegeven dat het - in het verlengde van het streven naar maatschappelijk verantwoord ondernemen - wenselijk is dat de transparantie wordt vergroot ten aanzien van de prestaties van bedrijven op genoemd gebied. Dit houdt in dat de drie onderkende thema's (People, Planet & Profit) waardoor maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt gekenmerkt, in de verslaggeving terug te vinden moeten zijn. Dit stelt belanghebbenden in staat zich hiervan op de hoogte te stellen en deze aspecten te laten meewegen in hun besluitvorming over bijvoorbeeld zakelijke contacten, beleggingen of aankopen.

Het Kabinet heeft het SER-advies overgenomen, waarin onder meer wordt voorgesteld de RJ in te schakelen bij het ontwikkelen van een kader met behulp waarvan ondernemingen die dat wensen kunnen rapporteren over diverse effecten van hun beleid. Het Kabinet heeft daarbij aangegeven dat een dergelijk kader moet bevorderen dat maatschappelijke verslaggeving consistent, onderling vergelijkbaar en verifieerbaar is. Verder zou uitgangspunt moeten zijn de vrijwilligheid en eigen verantwoordelijkheid bij de betrokken bedrijven.

Vanaf 2001 is door de RJ-werkgroep MVO gewerkt aan enerzijds een Richtlijn voor het opnemen van aspecten van maatschappelijk verantwoord ondernemen in het jaarverslag, anderzijds een conceptueel kader voor een maatschappelijk verslag. In het verslagjaar heeft de RJ dit project afgerond en een definitieve Richtlijn 400 Jaarverslag gepubliceerd, met expliciete aandacht voor financieel-economische, milieu- en sociaal-ethische aspecten. Gelijkzeitig is de Handreiking voor Maatschappelijke verslaggeving (versie 2003) uitgegeven. Zij is ontwikkeld gebruikmakend van internationale handreikingen en best practice voorbeelden. Door middel van de handreiking worden aanknopingspunten gegeven voor de invulling van afzonderlijke maatschappelijke verslaggeving. De handreiking beoogt voldoende ruimte te bieden voor eigen invulling door organisaties. Zij is niet opgenomen in de jaareditie 2003 van de RJ-bundel aangezien het geen Richtlijn betreft. De handreiking richt zich op de groep middelgrote en grote ondernemingen, die vallen binnen de reikwijdte van de Richtlijn 400 Jaarverslag. Zij kan echter ook door andere organisaties worden toegepast.

4. OVERIGE ACTIVITEITEN

4.1 Vertaling in het Engels

In het verleden werd van de RJ-bundel een Engelse vertaling uitgegeven. De meest recente uitgave hiervan (de derde editie) dateert van begin 2000. Deze editie is bijgewerkt tot en met jaareditie 1998 van de vastbladige RJ-bundel. De derde editie omvat in principe de gehele RJ-bundel, met uitzondering van enkele hoofdstukken voor bijzondere bedrijfstakken waarvoor te weinig behoefte is aan een vertaling.

Besloten is geen Engelse vertaling van de Richtlijnen meer uit te geven. Reden hiervoor is dat de vertaalkosten niet meer opwegen tegen de opbrengsten (sponsorbijdragen en auteursrechtvergoedingen), gelet op de zeer beperkte oplage van de Engelstalige editie.

4.2 Vragen en ingediende commentaren

Het RJ-secretariaat ontvangt van tijd tot tijd vragen over jaarverslaggevingsaspecten. Terzake heeft de RJ in 1990 besloten in uitzonderlijke situaties, indien de voorzitter dit na overleg met de secretaris vaktechnische zaken zinvol acht, de gestelde vragen in een RJ-vergadering te bespreken. Deze situatie heeft zich in het verslagjaar niet voorgedaan.

Het algemene beleid van de RJ is om niet specifiek te reageren op individuele vragen en ingediende commentaren. Belangrijkste reden hiervoor is dat het ingaan op individuele vragen zou leiden tot ongelijke informatieverstrekking aan de verschillende gebruikers van de (ontwerp-)Richtlijnen. Vanzelfsprekend worden ingediende commentaren altijd in behandeling genomen en beoordeeld op de noodzaak tot aanpassing van de (ontwerp-)Richtlijnen.

Saldo van baten en lasten	1.365	2.000	1.331
Verwerking Saldo van baten en lasten			
Fonds bijzondere projecten	1.365	2.000	-
Onderzoeksfonds		-	1.331
	1.365	2.000	1.331

Toelichting op de Balans op 31 december 2003 en de Staat van baten en lasten over 2003

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de bepalingen van Richtlijn 640 Organisaties-zonder-winststreven (aangepast 2002) van de Raad voor de Jaarverslaggeving, met uitzondering van de bepalingen over het bestuursverslag. Deze informatie is elders opgenomen in het Verslag van werkzaamheden over het jaar 2003 van het Bestuur van de Stichting voor de Jaarverslaggeving en van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen is een aantal reserves opgenomen, waarvan de bestemming door het bestuur is bepaald ('bestemmingsreserves').

De doelstelling van het Fonds Algemene Reserve is schommelingen in de jaarlijkse bijdragen van de SER, het NIVRA en de NOvAA te egaliseren. Het bestuur van de Stichting voor de Jaarverslaggeving heeft besloten het Fonds Algemene Reserve op EUR 11.345 te maximaleren.

De doelstelling van het Fonds Bijzondere projecten is o.a. de participatie in internationale projecten, zoals bijvoorbeeld die van de EFRAG en de IASB mogelijk te maken. Daarnaast kunnen onderzoeksprojecten ten behoeve van het werk van de Raad en noodzakelijke vertalingen worden bekostigd. Jaarlijks vindt een rentetoevoeging plaats uit de bestemming van het resultaat.

Exploitatiesubsidies

Het exploitatiesaldo (zijnde het verschil tussen de baten en de lasten, exclusief de exploitatiesubsidie zelf en de mutaties in de bestemmingsreserves) wordt voor $\frac{2}{3}$ -deel gesubsidieerd door de SER, voor $\frac{3}{12}$ -deel door het Koninklijk NIVRA en voor $\frac{1}{12}$ -deel door de NOvAA.

Amsterdam, 13 april 2004

5.2 Publicaties van Richtlijnen en ontwerp-Richtlijnen

In de editie 2003 van de RJ-bundel (uitgebracht in november 2003) zijn de volgende hoofdstukken toegevoegd respectievelijk belangrijk gewijzigd:

- 240² Eigen vermogen
- 270.5² Overzicht van het totaalresultaat van de rechtspersoon
- 271.1, 3 en 4³ Personeelsbeloningen
- 292.2² Samengestelde transacties met de juridische vorm van een lease-overeenkomst
- 400^{2,4} Jaarverslag
- 520² De verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de geconsolideerde jaarrekening
- 645² Toegelaten instellingen volkshuisvesting
- 500.6 Fusies en overnames van stichtingen en verenigingen

Waar nodig zijn tevens de bijlagen gewijzigd en geactualiseerd.

5.3 Overzicht van publicaties

- A1⁵ Bundel 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving' (2003), vastbladig ongebonden.
- A2⁵ Bundel 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving' (2003), vastbladig gebonden.
- A3⁵ Bundel 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving' (2003), losbladig.
- A4⁵ CD-ROM 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving' (2003), Windows.
- B⁵ 'Council for Annual Reporting - Setting accounting standards in the Netherlands' (1987). Een Engelstalige brochure over de wijze van samenwerking binnen de RJ. Op aanvraag te verkrijgen bij het RJ-secretariaat.
- C⁵ Verslagen van de werkzaamheden van de Raad voor de Jaarverslaggeving (per jaar, vanaf 1982). Deze zijn beschikbaar via de website van de RJ en als boekje op aanvraag te verkrijgen bij het RJ-secretariaat.
- D⁵ 'Guidelines for Annual Reporting in the Netherlands', de Engelse vertaling van de bundel 'Richtlijnen voor de jaarverslaggeving', bijgewerkt tot en met jaareditie 1998.

De statuten van de Stichting voor de Jaarverslaggeving zijn beschikbaar via de website van de RJ.

² Omgezet van ontwerp-Richtlijn in definitieve Richtlijn.

³ In 2002 gepubliceerd als onderdeel van het Discussiememorandum Pensioenen in de jaarrekening; in juli 2003 als definitieve Richtlijn in een aparte publicatie uitgegeven.

⁴ In september 2003 als aparte publicatie uitgegeven samen met de Handreiking voor Maatschappelijke verslaggeving.

⁵ Uitgave van Kluwer, Deventer. Te bestellen via afdeling Klantenservice Financiën, telefoon (0570) 673444.

5.4 Overzicht van commentaren

Aan de *International Accounting Standards Board (IASB)* is commentaar verzonden op:

- Exposure Draft 2 Share-based Payment
- Exposure Draft 3 Business Combinations, Proposed Amendments to IAS 36 Impairment of Assets, Proposed Amendments to IAS 38 Intangible Assets
- IFRIC Draft Interpretation D1 – Emission Rights
- Exposure Draft 4 Disposal of Non-current assets and Presentation of Discontinued Operations
- Exposure Draft 5 Insurance Contracts
- IFRIC Draft Interpretation D2 – Changes in Decommissioning, Restoration and Similar Liabilities
- Exposure Draft of Proposed Amendments to IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, Fair value Hedge Accounting for a Portfolio Hedge of Interest Rate Risk

Aan de *European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG)* is commentaar verzonden op alle concept-commentaren van EFRAG die zijn uitgebracht op de door de IASB in 2003 gepubliceerde Exposure Drafts en IFRIC Draft Interpretations zoals gegeven in bovenstaand overzicht.

Aan de *Commissie Corporate Governance* is commentaar verzonden op:

- De Nederlandse corporate governance code ('Code-Tabaksblad')

Aan *The Committee of European Securities Regulators (CESR)* is commentaar verzonden op:

- Consultation Paper – European Regulation on the Application of IFRS in 2005 – Draft Recommendation for Additional Guidance Regarding the Transition to IFRS

Aan de *Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting (ISAR)* is commentaar verzonden op:

- Accounting and Financial Reporting Guidelines for Small and Medium-sized Enterprises (SMEGA)

Aan het *Ministerie van Justitie* is commentaar verzonden op:

- wetsvoorstel inzake wijziging van bepalingen voor de financiële verslaggeving door verzekeringsmaatschappijen
- consultatiedocument inzake wetgeving rond toepassing van internationale verslaggevingsregels

De commentaren zijn beschikbaar via de website van de RJ.